

GAZETE HABERLERİNİN SAĞLIK POLİTİKALARININ BELİRLENMESİ VE UYGULANMASINDAKİ ÖNEMİ: MİLLİYET GAZETESİ MPS VE SMA HABERLERİ ÖRNEĞİ

Göktürk YILDIZ¹

Seray YALÇIN²

ÖZET

Demokratik ülkelerde basın; dördüncü güç olarak görülmekte, yasama, yürütme ve yargının karşısında yer alarak, halk adına bu sac ayağını denetlemektedir. Basının; bilgi verme, açıklama, kamuoyu oluşturma, iktidarı, devlet kurum ve kuruluşlarının faaliyetlerini halk adına gözetleme, denetleme, eleştirme gibi önemli görevleri bulunmaktadır. Halk ile devletin organları arasında köprü görevi gören basın bu sayede, siyasal sistemin ve toplumsal yaşamın iyileştirilmesini sağlamaktadır. Basının görevleri ve etki ettiği alan düşünüldüğünde, basına atfedilen “dördüncü güç” kavramı daha da anlamlı bir hâle gelmektedir. Günümüzde basının denetleme görevini yitirdiği ve dördüncü güç olmaktan çıktığı üzerine tartışmalar yapılsa da bunun tamamen yok olmadığını söylemek mümkündür. Basının politika yapıcılar üzerinde bir etkisi bulunmaktadır ve basın kamuoyu oluşturma, denetleme ve eleştirme işlevlerini hâlen yerine getirmekte; dördüncü güç özelliğini korumaktadır.

Tüm bu bilgiler ışığında çalışmamızın amacı gazetede sunulan sağlık haberlerinin sağlık politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasındaki yerini, önemini ortaya çıkararak “dördüncü güç” basının politika yapıcılar üzerindeki etkisini vurgulamaktır.

Çalışma kapsamında, Milliyet gazetesinde yayımlanan Mukopolisakkaridoz (MPS) ve Spinal Muskuler Atrofi (SMA) nadir hastalıklarına ilişkin özel haberler incelenmiştir. Araştırmanın uygulanması aşamasında nitel ve nicel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Yapılan araştırmadan elde edilen bulgulara göre, konunun sürekli gündemde tutulması ve sık sık bu hastalıklara ilişkin haberlerin yayınlanması neticesinde istenilen sonuca kısa sürede ulaşıldığı görülmüştür. Buradan hareketle, gazetede yer alan sağlık haberlerinin sağlık politikalarının belirlenmesi ve uygulamasında doğrudan etkisinin olduğu ve “dördüncü güç” basının gündemine aldığı sağlık haberleriyle sağlık politikalarını düzenleyen kurum ve kuruluşları pozisyon almaya teşvik ettiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dördüncü güç, kamu yararı, Milliyet gazetesi, nadir hastalıklar

THE IMPORTANCE OF NEWSPAPER NEWS IN DETERMINING AND IMPLEMENTATION OF THE HEALTH POLICIES: MİLLİYET, MPS & SMA NEWS CASE

ABSTRACT

The Press in democratic countries; is considered as the fourth power, through its posture across the legislative, executive and the judiciary power, monitors this trivet in behalf of the society. The Press has important functions such as providing information, explaining, forming public opinion about the power of state institutions and organizations, supervising, monitoring

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, gokturkyildiz@gmail.com

² Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, serayalciin@gmail.com

and criticizing the public actions. The press, by playing the role of a bridge between the people and the organs of the state, thus improves the political system and social life. Given the functions and areas of influence of the press, the concept of “fourth power” attributed to the press becomes even more significant.

Even if the discussions are ongoing in regards to the media losing its duty of control and that it has ceased to be the fourth estate, it can be said that its role is not totally disappeared. The press has an impact on decision-makers and the press still performs its functions of training, monitoring and criticizing public action; It retains its fourth power characteristics.

In the light of all this information, the aim of our study is to reveal the place and importance of the health news on newspapers, in determining and implementation of the health policies and to highlight the impact of the “fourth power” press, on political decision-makers.

In the context of this study, special news published in Milliyet journal are examined regarding the rare diseases such as mucopolysaccharidosis (MPS) and spinal muscular atrophy (SMA). A qualitative and quantitative content analysis method is used for the implementation phase of the research. According to the findings obtained from the research, it is observed that the desired results are achieved in a short time thanks to the presence of the subject on the agenda and the frequent publication of news on these diseases. From this point of view, it is concluded that health news in the newspaper has a direct effect on the determination and implementation of health policies and that the “fourth power”, press, encourages the institutions and organizations which organize health policies to get a certain position.

Keywords: Fourth power, public interest, Milliyet newspaper, rare diseases

GİRİŞ

Parlamentar demokrasilerin vazgeçilmez bir unsuru olan basın; yasama, yürütme ve yargının yanında “dördüncü güç” olarak kabul edilmektedir. Basının; bilgi verme, açıklama, kamuoyu oluşturma, iktidarı, devlet kurum ve kuruluşlarının faaliyetlerini halk adına denetleme, eleştirme gibi önemli görevleri bulunmaktadır. Halk ile devletin organları arasında köprü görevi gören basın bu sayede, siyasal sistemin ve toplumsal yaşamın iyileştirilmesini sağlamaktadır. Basının görevleri ve etki ettiği alan düşünüldüğünde, basına atfedilen “dördüncü güç” kavramı daha da anlamlı bir hâle gelmektedir.

Günümüzde basının temel görev ve sorumluluklarını yerine getiremediği, “dördüncü güç” olmaktan çıktığı üzerine tartışmalar yapılsa da basının kamu gözcüsü olma, kamu yararı gözetme, devlet kurum ve kuruluşlarını teftiş etme gibi görevlerini kısmen de olsa devam ettirdiğini söylemek mümkündür.

Gezgin'e göre (2012: 15-16) medya, günümüz dünyasında tartışmasız bir biçimde birinci güç hâline gelmiştir. Medyanın bugün elinde bulundurduğu güç, kitleleri harekete geçirebilme, istenilen bir konu ya da kişiyi gündemin birinci sırasına oturtabilme, halkı asıl dertlerinden uzaklaştırıp insanlara “sahte ve sanal” bir dünya yaşatabilmektedir. Ülkemizde medyanın etkin olmadığı sosyal bir alan neredeyse yok denecek kadar azdır. Adalet mekanizmasından sağlık kurumlarındaki aksaklıklara, eğitimdeki yetersizlikten aile içi ilişkilere kadar, bugün medya her konuda etkin ve konuya “müdahil” bir avukat görünümündedir. Yalnızca avukatlıkla kalmayıp aynı zamanda yargıç ve savcı rollerini de üstlenmektedir.

Basının gücü ve etkinliği göz önüne alındığında, bu gücü neye ve kime karşı, ne şekilde kullandığı sorusu önem kazanmaktadır. Öte yandan basının kamuyu mu yoksa siyasal iktidarı mı temsil ettiği, verdiği bilgilerle kamu yararını gözetip gözetmediği tartışılmaktadır. Basının günümüzde hâlâ varlığını devam ettirdiği gerçeğinden yola çıkarak, denilebilir ki öncelikleri

farklı da olsa basın, kamunun temel birçok sorununu dile getirmekte, dile getirdiği sorunlara çözüm bulunabilmesi noktasında elindeki gücü kullanarak devletin kurumlarını pozisyon almaya teşvik etmektedir.

Gazetelerde yer alan haberlerin kamu politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasındaki önemini ortaya koymak, basının politika yapıcılar üzerindeki etkisini vurgulamak temelinde şekillenen çalışmamızın dayanağını Milliyet gazetesinde Mukopolisakkaridoz (MPS) ve Spinal Muskuler Atrofi (SMA) nadir hastalıklarına yönelik yapılan haberler oluşturmaktadır.

Sürece ilişkin kısa bir bilgi aktarmak gerekirse, öncelikle söz konusu nadir hastalıklardan bahsetmek yerinde olacaktır. Mukopolisakkaridoz, enzim eksikliğine bağlı olarak gelişen kalıtsal bir hastalık grubudur. Mukopolisakkaridozlu hastaların vücudundaki milyarlarca hücrede söz konusu bileşenleri parçalayacak enzimler ya doğuştan eksiktir ya da işlevinde aksaklık vardır. Buna bağlı olarak parçalanması gereken maddeler dokuları oluşturan hücrelerin içine giderek birikir; kalp, kemikler, eklemler, solunum sistemi ve merkezi sinir sistemi dahil tüm vücutta hasar oluşturur (MPSLH DERNEĞİ, “MPS ile İlgili Hastalıklar Nelerdir”, 10.11.2019, <https://www.mpsturk.org/mps-ile-ilgili-hastaliklar-nelerdir/>).

Çoğunlukla çocukları etkileyen bu hastalığa yönelik tek tedavi yöntemi ilaç tedavisidir. Ancak ilacın yurt dışından temin edilmesi ve pahalı olması nedeniyle 2015 yılı haziran ayı öncesine kadar hastalar ilaca erişememekteydi. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) ise ailelerin ilaçların karşılanması taleplerine sessiz kalmakta, konu gündeme taşınmasına rağmen söz konusu ilacı Yurt Dışı Ödenecekler Listesi'ne almamaktaydı. Bu noktada “kamu gözcüsü” basın, toplumun çok küçük bir kısmını ilgilendirdiğini düşünülen bir konuyu “kamu yararı” ilkesini gözeterek gündeme taşımış ve sorunun çözüme ulaşmasına çok büyük bir katkı sağlamıştır. Nitekim Sosyal Güvenlik Kurumu'nu harekete geçirmeye yönelik olarak Milliyet gazetesinde çalışırken hazırladığımız haberler sonucunda Sağlık Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu harekete geçmiş, altı ay gibi kısa bir sürede MPS hastalığının tedavisinde kullanılan ilaç, Yurt Dışı Ödenecekler Listesi'ne eklenmiştir.

Diğer taraftan Spinal Muskuler Atrofi (SMA) ise bir grup kalıtsal sinir kasını tutan hastalığa verilen isimdir. Omurilikte yer alan ve kasların hareketinden sorumlu olan bazı hücrelerin hastalanması ve görevlerini yapamamaları sonucu bu hastalık ortaya çıkmaktadır. Bu hücreler beyinden gelen hareket emrini kaslara iletmekten sorumludur. Kaslar hareket emrini alamadıklarından çalışamazlar ve zayıflarlar. Tüm kol ve bacak kasları, gövde ve bazı solunum kasları bu hastalıktan etkilenirler. Klinik olarak farklı tipte ve şiddette dört tip SMA hastalığı belirlenmiştir (Karaduman, A. “Spinal Muskuler Atrofiller ve Rehabilitasyonu”, 10.11.2019, <https://www.kukas.info/tr/sma-hakk%C4%B1nda>).

Spinal Muskuler Atrofi (SMA) hastalığı için de durum MPS hastalığı ile benzerlik göstermektedir. 10 bin kişide bir görülen hastalığı tedavi etmeye yönelik ilaçların yurt dışından temin edilmesi ve her bir hasta için yıllık 2,7 milyon lirayı bulan ilaç maliyeti nedeniyle Sosyal Güvenli Kurumu (SGK) ilacı ödeme listesine almamakta ve hastalar ilaca erişememekteydi. Konunun basın aracılığıyla sık sık gündeme taşınması ve etkili haberler sayesinde Mayıs 2017'de Sağlık Bakanlığı SGK'nın söz konusu ilacı karşılaması talebiyle devreye girmiş ve SMA Tip-1 ilaçları Temmuz 2017'de Yurt Dışı Ödenecekler Listesi'ne eklenmiştir. SMA Tip 2 ve 3 ilaçları ise Şubat 2019'da ödeme kapsamına alınmıştır.

Burada önemle vurgulanması gereken bir nokta da şudur: Sağlık Bakanlığı'nın ve SGK'nın harekete geçmesinde yalnızca yapılan gazete haberleri değil, Türk Eczacılar Birliği'nin, çeşitli STK'ların, ailelerin bireysel ve sosyal medyayı kullanarak verdikleri çabanın da önemli bir etkisi bulunmaktadır. Ancak basına düşen görev ve sorumlulukların fazlalığı ile etki ettiği alanın genişliği göz önünde bulundurulduğunda basının bu konudaki sorumluluklarını yerine getirdiği

görülmektedir. Öyle ki ailelerin ilaçlara erişebilmek için başlattığı valilik onaylı yardım kampanyaları da yapılan gazete haberleri sayesinde duyurulmuştur. Konunun gazete haberleriyle sık sık gündeme gelmesi sonrası TBMM Genel Kurulu'nda Amyotrofik Lateral Skleroz (ALS), Spinal Müsküler Atrofi (SMA), Multipl Skleroz (MS) hastaları için araştırma komisyonu kurulmasına ilişkin önerge kabul edilmiştir. Meclis Araştırma Komisyonu; ALS, SMA, MS ve henüz tedavisi tespit edilemeyen diğer hastalık türlerine ilişkin mevcut durumun tespit edilip, tedavi ve bakım yöntemlerinin belirlenmesi gibi konuları araştırmak için çalışmaktadır.

Günümüzde medya kuruluşlarının sermaye ve sahiplik yapısı odağa alınarak basına yöneltilen eleştirilerin fazlasıyla acımasız olduğunun altını çizmek gerekmektedir. Her ne kadar basın, güç sahiplerinin baskıları altında varlığını sürdürmeye çalışsa da kamu yararını gözeterek ilkeli bir duruş sergilemeye çalışan gazeteciler bulunmakta ve kamu yararı gözetilerek umut vaat eden haberler ortaya koyulmaktadır. Bu çalışma, basının taraflı davranış sergilediği vurgusu yapılarak üretilen çalışmalara “kısmen de olsa basın halk adına devletin organlarını denetliyor ve politika yapıcılar üzerinde baskı kurabiliyor” diyebilmek; tekelleşmeden, iktidar mekanizmalarından uzak, bağımsız, objektif yayın yapan bir basının varlığına olan umudumuzu yeşertmek amacıyla hazırlanmıştır.

Eleştirilerin Odağındaki “Dördüncü Güç” Basın

Demokratik ülkelerde basın; dördüncü güç olarak görülmekte, yasama, yürütme ve yargının karşısında yer alarak, halk adına bu sac ayağını denetlemektedir. Erdoğan'a göre (1999:34), dördüncü güç kavramıyla medyaya, demokratik siyasal sistemlerde halkın gözü ve kulağı olan, doğruyu ve haklıyı temsil eden, siyasal iktidarı denetleyen ve gözetleyen, toplumun üretim ilişkilerinin belirleyiciliğinden bağımsız ideal bir görev atfedilmektedir. Bu nedenle dördüncü güç medya, masum insanların aleyhine verilen adil olmayan, haksız, yasa dışı kararlara demokratik biçimde karşı koymak, bunları eleştirmek ve iptal ettirmek için yurttaşların başvurduğu bir araç olarak kabul edilmektedir (Ramonet'ten akt. Erdoğan: 2013:179).

Gezgin'e göre (2012:17) kamuoyu oluşumunun sağlıklı biçimde gelişmesi demokrasilerde medya aracılığıyla gerçekleşir ve medya, elinde bulundurduğu denetsel güç aracılığıyla kamuoyu duyarlılığının oluşumundaki en önemli araçtır.

Demokratik rejimlerde kuramsal olarak medya ve kamuoyu bir araya gelerek siyasal iktidarın vatandaşlarına karşı sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini denetlerler. Kamuoyu ile medya arasındaki şeffaf olması gereken hassas ilişkide medya kamuoyunun sesi bir başka deyişle ortaya çıkan kamuoyunun yansıtıcısıdır. Öte yandan medya kamuoyunun düzenleyicisi, hatta yaratıcısı durumundadır. Ancak günümüzde medya ve kamuoyu ilişkisi çerçevesinde ifade edilen süreçler çoğu zaman birbirinin içine geçmiş durumdadır. Genel olarak ifade etmek gerekirse, demokratik rejimlerde medya, kamuoyunu oluşturma ve oluşan kamuoyunu yansıtma işlevlerine sahiptir. Ancak medya, özünde ticari bir kuruluş olması nedeniyle her zaman kamuoyunun çıkarları doğrultusunda çevreyi etkilemez. Zaman zaman iktidarın, çeşitli çıkar çevrelerinin ve kendi özel çıkarlarının gerçekleşmesi için de kamuoyunu yönlendirebilir (Atabek ve Dağtaş, 1998: 227-228).

“Çok yakın bir zamana kadar yayıncılığa hâkim olan ilke kamu yararı ilkesiyken son zamanlarda durumun tam tersine değişmiş olduğu görülmektedir. Ulusun kamusal, siyasal hayatına katkıda bulunmak, ulusal birlik duygusunu daim tutmak, toplumun gelişimine katkı sağlamak gibi amaçlar neredeyse tümünden unutulmuş veya çıkarların çatıştığı durumlarda görmezden gelinerek sermaye sahibinin ve onun ilişkide bulunduğu bir kısım çevrelerin faydaları doğrultusunda içerik düzenlenir olmuştur. Kamu yararını gözetmeden düzenlemeden, ekonomik zorluklar dolayısıyla yeni bir düzenlemeye geçilmiştir” (Gezgin, 2008:27).

Gazetecilikte tarifi en zor kavramlardan biri olan kamu yararı, gazetecilik mesleği için çok merkezi bir yere sahiptir. En temel anlamda demokratik sistemde gazetecinin görevi; kamuya siyasi, ticari, sosyal yaşamını sürdürmek için gereken bilgileri sunmaktır. Ancak her toplumda bir tek kamu yoktur; çıkar ve ilgisi zamana göre değişen farklı kamular bulunmaktadır. Hepimiz, farklı ilgilerimiz ve çıkarlarımız doğrultusunda farklı zamanlarda farklı kamular içinde mevcut ve aktif olabiliriz. Kamu yararı kavramıyla ilgili önemli sorunlardan biri de “çıkart/ilgi” kelimesinin ikili anlamına dayanmaktadır. Kamunun yararına olan bir durum, kamuyu hiç ilgilendirmeyebilir ya da o konu hakkında bir şey yapma olanağına sahip kamuyu o an için ilgilendirmeyebilir (BBC AKADEMİ, “Kamu Yararı”, 20.11.2019, <https://www.bbc.co.uk/academy/tr/articles/art20140408123758668>).

Gazetecinin kamunun temsilcisi olduğundan hareketle, gazetecilik pratiğinde kamu yararı yalnızca toplumun genelini ilgilendiren bir sorunu gündeme taşımak değil, toplumdaki farklı kamuların, yani her türden azınlığın da sorunlarını gündeme taşımak, haklarını korumak noktasında anlam kazanmaktadır. Ayrıca toplum neyin yararına olup neyin yararına olmadığına karar veren gücün ta kendisidir ve basın da kamu yararına çalışma görevini halktan aldığı açıktır. Toplumsal sorumlulukla hareket eden bir basın; çoğunluğa karşı ezileni gören, sesi duyulmayanın sesinin duyulmasını sağlayan bir görev bilinciyle hareket ederse kamu yararını gözetmiş olur.

Bütünden parçaya doğru gitmek gerekirse; medya sahiplerinin çıkarları için çalıştığı düşünülen (!) gazetecilerin doğrudan haber üretiminde rol alan aktörler olduğunu göz ardı etmemek gerekir. İspirli'ye göre, (2001:253) bir gazetecinin görevi; gördüklerini, işittiklerini ve doğruluğuna inandıklarını yazarak kamuoyuna aktarmaktır.

Burada basın çalışanlarının basına atfedilen görev ve sorumlulukları yerine getirip getirmediği, kendi sorumluluklarının ne kadar farkında oldukları ve neye hizmet ettikleri sorusu önem kazanmaktadır. Her şeyden önce gazetecinin basın meslek ilkelerine sahip çıkması ve sorumluluklarının bilincinde olması gerekmektedir. Gazetecilere yüklenen bu temel sorumlulukların yanı sıra gazetecinin kültürel kodları, yetişme biçimi, ilkeleri, eğitimi, ilgi alanları bir haberi seçmesini ve o haberi hazırlayıp işlemlerini doğrudan etkilemektedir. Gazetede yer alan bir haber, yayınlanana kadar farklı süreçlerden geçmektedir ve habere etki eden onlarca faktör bulunmaktadır. Gazetecinin ideolojisinden haberi yorumlama biçimine, çalışma koşullarından basın kuruluşunun çalışanları üzerindeki baskılarına, basın kuruluşunun yayın politikasından sermaye sahiplerinin ideolojisine... Öte yandan bir kuruma bağlı olarak çalışan her gazeteci kuşkusuz çalıştığı basın kuruluşunun çıkarına hizmet etmektedir ancak her gazetecinin çalıştığı kurum ile aynı ideolojide olduğunu söylemek doğru değildir. Gazeteci, çatısı altında bulunduğu kurumun ideolojisini yansıtmadan da gazetecilik mesleğinin gerekliliklerini yerine getirebilmektedir. Çalıştığı basın kuruluşunun çıkarlarına ters olsa bile halk adına gazetecilik yapmayı sürdüren ve ilkeli bir duruş sergileyen gazetecilerin sayısı azımsanmamalıdır. Öyle ki, bir gazete için önemli olan okurun güvenini kazanmak ve bu güveni asla sarsmamaktır. Çünkü gerçek gazete, okurlarının desteği ile ayakta kalır, yoksa piyasa koşullarının o gün için oluşturduğu arz-talep dengesiyle değil (Gezgin, 2002:171).

Kapitalist üretim sisteminin politikalarıyla tekelleşen ve kâr amaçlı bir kuruluşa dönüşen basın, günümüzde dördüncü güç olarak kendisine atfedilen; kamuoyunu bilgilendirme, toplumun gözcüsü ve sözcüsü olma, kamu yararı gözetme, halk adına devlet kurum ve kuruluşlarını denetleme gibi görevleri yerine getirme noktasında kimi zaman pasif kalmaktadır. Halkın gözü, kulağı ve sesi olan basın; gören gözünün körleştiği, duyan kulağının sağırlandığı, çıkan sesinin de kısıldığını da söylemek mümkündür. Ancak bu yine de “basın artık dördüncü güç değildir” anlamına gelmemektedir. Basının gücünü toplaması ve sorumluluklarını yerine getirmesi, şeffaf ve demokratik bir toplum için halk adına daha fazla çalışması gerekmektedir.

YÖNTEM

Çalışma evreni “Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)’nın Yurt Dışı Ödenecekler Listesi’ne aldığı ilaçların kullanıldığı nadir hastalıklar” olarak belirlenmiş ancak her nadir hastalığın incelenme şansı olmadığından çalışmada belli bir sınırlandırmaya gidilmiştir ve yakın zamanda SGK’nın Yurt Dışı Ödenecekler Listesi’ne aldığı ilaçların kullanıldığı Mukopolisakkaridoz (MPS) ve Spinal Muskuler Atrofi (SMA) hastalıkları çalışmaya dahil edilmiştir. Öncelikle ulusal gazeteler içinde sağlık haberleriyle öne çıkan gazeteler araştırılmış, Milliyet gazetesinde yer alan nadir hastalıklara ilişkin haberlerin çokluğu nedeniyle gazete seçimi Milliyet olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın amacı; gazetelerde sunulan sağlık haberlerinin sağlık politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasındaki önemini ortaya çıkararak “dördüncü güç” basınının politika yapıcılar üzerindeki etkisini; kamuoyu oluşturma, denetleme görevlerini yerine getirdiğini vurgulamaktır. Gazete ve haberler belirlenirken çalışmanın amacı da dikkate alınarak amaçlı örneklem seçimine gidilmiş, çalışmada nitel ve nicel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

- MPS ve SMA nadir hastalıkları Milliyet gazetesi için ne kadar önemli bir konudur?
- MPS ve SMA nadir hastalıklarıyla ilgili birinci sayfada kaç haber yayımlanmıştır?
- MPS ve SMA nadir hastalıklarıyla ilgili haberler Milliyet gazetesinin birinci sayfasında kaç kere manşet ve sürmanşet olmuştur?
- Haberlerin ele alınış biçimleri nasıldır?

Çalışmada ilkin basınının dördüncü güç özelliği ve kamu yararı ilkesi ele alınarak literatür taraması yapılmıştır. Ardından Milliyet gazetesinde yayımlanan nadir hastalıklardan; MPS ve SMA haberlerine ilişkin haberler incelenmiş ve bu haberlerin sunum açısından özellikleri tespit edilmiştir. MPS haberleri Şubat 2015’ten SGK’nın hastalığa ilişkin ilaçları ödeme listesine aldığı Haziran 2015 tarihine kadar, SMA haberleri Ocak 2017’den Şubat 2019’a kadar ki süreç ele alınarak incelemeye tabi tutulmuştur.

BULGULAR

Mukopolisakkaridoz (MPS) Haberleri İle İlgili Bulgular

Tablo 1. Milliyet gazetesinde 2015 yılında yayımlanan Mukopolisakkaridoz (MPS) nadir hastalığına ilişkin haber sayısı ve haberlerin aylara göre dağılımı

AY	SAYI
Şubat	1
Mart	3
Nisan	1
Mayıs	2
Haziran	1
TOPLAM	8

Tablo 1’e bakıldığında Milliyet gazetesinde 2015 yılı şubat ve haziran ayları dahil olmak üzere, bu beş aylık süreçte “MPS” nadir hastalığı ile ilgili toplam 8 haber yayınlanmıştır. Beş aylık sürecin tamamı dikkate alındığında en çok haberin mart ve mayıs aylarında yapıldığı

görülmektedir. Öyle ki mart ayında 3, mayıs ayında 2 haber yayınlanmıştır. Söz konusu nadir hastalığa ilişkin ilk imzalı haber Dünya Nadir Hastalıklar Gününe denk gelen 28 Şubat 2015 tarihinde gazetenin “Haber” isimli 7. sayfasında “MPS’lilere SGK Engeli” adıyla haberleştirilmiştir. Bu haberi, 6 Mart 2015 tarihinde yayımlanan “Yağmur’u kurtaralım” başlıklı bir özel haber izlemiş ve habere gazetenin birinci sayfasında manşetten yer verilmiştir. Ardından 20 Mart 2015 tarihinde “MPS hastaları mart sonunu bekliyor, 28 Mart 2015 tarihinde “İlaç beklerken gün gün tükeniyorlar”, 30 Nisan 2015 tarihinde “MPS hastaları bekliyor, SGK’den ses çıkmıyor”, 4 Mayıs 2015 tarihinde “MPS hastası çocuklar kurtuluyor”, 5 Mayıs 2015 tarihinde “İlaçlar geliyor, Sait yürüyecek” ve son olarak 18 Haziran 2015 tarihinde de “Ekin artık yürüyecek” başlıklı haberlerle konuya dikkat çekildiğini görülmektedir. Haberlerin hangi sıklıkla yayınlandığına bakıldığında ilk haberin yayınlandığı 28 Şubat tarihinden mart ayı sonuna kadar her hafta bir haber yapıldığı gözlemlenmiştir.

(Milliyet, 28.02.2015)

(Milliyet, 30.04.2015)

Tablo 2. Milliyet gazetesinde 2015 yılında yayımlanan Mukopolisakkaridoz (MPS) nadir hastalığına ilişkin haberlerin dağılımı

	SAYI
Rutin Haber	1
Özel Haber	7
TOPLAM	8

Tablo 2'ye bakıldığında Milliyet gazetesinde 2015 yılında yayımlanan MPS nadir hastalığına ilişkin toplam 8 haberin, 7'sinin gazete muhabirlerinin imzalı haberleri olduğu, kalan 1'inin ise gazetenin abone olduğu haber ajansından alınan haber olduğu tespit edilmiştir. Bu ajans haberi, o dönemki Doğan Haber Ajansı (DHA) kaynak gösterilerek 5 Mayıs 2015 tarihinde “İlaçlar geliyor Sait yürüyecek” başlığıyla gazetenin “Hayatın İçinden” isimli 6. sayfasında yayınlanmıştır.

Özel haber; muhabirlerin özverili çalışmasıyla uzun süre takip ettikleri bir konuyla ilgili yarattıkları ses getiren haberlerdir. Özel haberlerde, genellikle ilgilenilen konunun hikâyesi üzerine yoğunlaşmaktadır. Bir haberin özel haber olarak değerlendirilmesi için daha önce hiçbir yerde yayınlanmamış, yani “özgün ve tek” olması gerekmektedir. Buna karşılık rutin haber ise yeri ve zamanı belli olan, genellikle ajanslar tarafından takip edilip servis edilen ya

da belirli dönemlerde tekrar eden olayları gündeme taşımak için yapılan haberlerdir. Bu açıdan bakıldığında MPS nadir hastalığına ilişkin Milliyet gazetesinde yayınlanan 7 haberin gazete muhabirlerinin takipçisi olduğu, imzalı haberleri olması gazetenin bu konuya önem verdiğini ve konuyu izlediğini göstermektedir.

Tablo 3. Milliyet gazetesinde 2015 yılında yayımlanan Mukopolisakkaridoz (MPS) nadir hastalığına ilişkin haberlerin hangi sayfalarda yer aldığı

	SAYI
Birinci sayfa	3
Diğer sayfalar	5
TOPLAM	8

Tablo 3'e bakıldığında Mukopolisakkaridoz (MPS) nadir hastalığına ilişkin yayınlanan toplam 8 haberden 3'üne birinci sayfadan yer verildiği görülmektedir. Birinci sayfadan yer verilen 3 haberden birinin de manşetten duyurulduğu dikkat çekmektedir.

Manşet haber, gazetenin birinci sayfasında en büyük yeri kaplamaktadır ve gazetenin o günkü sayısının en önemli konusunu oluşturmaktadır. 6 Mart 2015 tarihinde yayınlanan "Yağmur'u kurtaralım" başlıklı manşet haberle MPS hastalığı gündeme taşınmıştır. Nitekim bu manşet haberden çok kısa bir süre sonra SGK hastalığın tedavisinde kullanılması gereken ilacı ödeme kapsamına almıştır. Öte yandan diğer sayfalarda yer alan 5 haberin ise "Görüş haber", "haber", "hayatın içinden", «günün içinden» ve «dizi» sayfalarında haberleştirildiği görülmektedir.

(Milliyet, 06.03.2015)

Tablo 4. Milliyet gazetesinde 2015 yılında yayımlanan Mukopolisakkaridoz (MPS) nadir hastalığına ilişkin haberlerde ön plana çıkan kelime öbekleri

TARİH	ÖNE ÇIKAN KAVRAMLAR
28 Şubat 2015	ölümcül hastalık, ölümlü burun buruna gelen, "çocuğumun elinden tutup sokaklarda dolaşmak istiyorum"
6 Mart 2015	Yağmur'u kurtaralım, "lütfen ölmemize izin vermeyin", MPS'nin pençesindeki

	çocuklar, küçük kız, hayata tutunmak, "bize hayat verin" minik Yağmur
20 Mart 2015	-
28 Mart 2015	Gün gün tükeniyorlar, hayata tutunma savaşı, durumları ağırlaşan, çaresiz baba, "gözümün önünde eriyor", ilaç alamadığı için yürüyemiyor,
30 Nisan 2015	SGK'dan ses çıkmıyor, ilacı alamıyorlar, aylardır bekliyorlar
4 Mayıs 2015	Hayatını kurtaracak ilaç, dram, çok mutlu, havalara uçtu, mutluluk gözyaşları, en güzel doğum günü hediyesi, küçük Ekin
5 Mayıs 2015	Küçük Ekin, ölümcül hastalık, mücadele ettiği, yürüyemez hale geldi,
18 Haziran 2015	Küçük Ekin, hastalıkla pençelesen, ilacı dört gözle bekleyen, sevinçten uçuyor, dram, ilacına kavuşmayı bekleyen, mutlu son

Öncelikle Türk basınındaki sağlık içerikli gazete haberlerinde özellikle de çocukları konu alan sağlık haberlerinde çocuklara yaklaşım tarzının, yani "birey" in ele alınış biçiminin ne şekilde olduğunun aktarılması yerinde olacaktır. Türkiye'de hem ulusal hem de yerel basında çocuğun yer aldığı sağlık haberleri dikkat çekmeye yönelik hazırlanmakta, haberlerde "umutsuzluk, çaresizlik, acziyet" gibi temalar yoğun olarak işlenmektedir. Burada amaç okuyucu üzerinde merhamet duygusu uyandırmaktır. Özellikle gazete haber metinlerinde çocuk üzerinden duygusal söylemlere başvurulmaktadır. Özel haberlerde, olaydan çok hikâyeye konu olan çocuğun acısı, dramı ön plana çıkarılmakta ve bu durumu destekleyen kelime öbeklerine, görsellere yer verilmektedir.

Buradan hareketle Tablo 4'e bakıldığında MPS nadir hastalığına ilişkin toplam 8 haberden 7'sinde habere konu olan çocukların ve ebeveynlerin mücadelesi ve çaresizliğinin aktarıldığı görülmektedir. Öyle ki haberlerde yer alan "ölümcül hastalık", "ölümle burun buruna", "MPS'nin pençesi", "gün gün tükeniyorlar", "hayata tutunma savaşı", "hayatını kurtaracak ilaç", "mücadele ettiği" gibi kelime öbekleriyle acziyet ve çaresizlik yansıtılmaktadır. Ayrıca habere konu çocuklardan bahsedilirken isimlerinin önüne "minik, "küçük" gibi sıfatlar eklendiği görülmektedir.

Haberde geçen kelime öbeklerinin yanı sıra haber başlıkları da incelendiğinde;

6 Mart 2015 tarihinde birinci sayfadan manşet haberi olarak gündeme taşınan haberde, birinci sayfada “Yağmur’u kurtaralım”, iç sayfada da “Lütfen ölmemize izin vermeyin” başlığının kullanıldığı görülmüştür. Dikkat çeken bir diğer başlık da 28 Mart 2015 tarihli haberin başlığıdır: “İlaç beklerken gün gün tükeniyorlar.” Diğer haberlerin başlıkları olaylara yönelik bir aktarımda bulunmakta, ancak haber içeriğinde merhamet duygusu uyandıran kelime öbekleri yer almaktadır.

MPS hastaları mart sonunu bekliyor

Dünya genelinde 150 bin kişiye bir görülen, Türkiye’de yaklaşık 250 kişinin mücadele ettiği Mukopolisakkaridoz (MPS) hastalığının tedavisi için kullanılan VİMİZİN adlı ilaç tızarindeki Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) engeli sürüyor.

SGK yetkilileri, VİMİZİM ilacının üreticisi ile görüşmelerin devam ettiğini, ilacın SGK tarafından karşılanması için mart ayı sonunda çözüme ulaşmayı hedeflediklerini söyledi. MPS hastaları, vücutları yağ ve şeker parçalayan enzimlere sahip olmadıkları için sağlıklı gelişmiyor. Buna bağlı olarak yürüme, konuşma gibi fiziksel aktiviteleri yerine getiriyorlar. Hastalığın ilerlemesini durdurmak için gereken tek tedavi yöntemi ise enzim tedavisi.

■ SERAY YALÇIN İstanbul

(Milliyet, 20.03.2015)

KARDEŞLERE SGK ENGELİ

İlaç beklerken gün gün tükeniyorlar

Gaziantep’li MPS hastası iki kardeşi 9 yaşındaki Betül ve 4 yaşındaki Abdusselam Karadağ’ın, kullanması gereken ilaç SGK’nın yurt dışı ödenecekler listesinde yer almadığı için tımar edilemiyor

SERAY YALÇIN İstanbul

“Yağmur’u kurtaralım” başlığıyla manşet olan haberde, birinci sayfada da “Lütfen ölmemize izin vermeyin” başlığının kullanıldığı görülmüştür. Dikkat çeken bir diğer başlık da 28 Mart 2015 tarihli haberin başlığıdır: “İlaç beklerken gün gün tükeniyorlar.” Diğer haberlerin başlıkları olaylara yönelik bir aktarımda bulunmakta, ancak haber içeriğinde merhamet duygusu uyandıran kelime öbekleri yer almaktadır.

“Var olduğumuzun farkına varabiliriz”

28 pazarlık Zeynep ile 10 pazarlık Zeynep Karadağ, üç ayrı hastalığın için ilaç alıyorlar. Çocuk kardeşleri de MPS. 17 yaşındaki Betül ve 4 yaşındaki Abdusselam Karadağ’ın, kullanması gereken ilaç SGK’nın yurt dışı ödenecekler listesinde yer almadığı için tımar edilemiyor.

28 pazarlık Zeynep ile 10 pazarlık Zeynep Karadağ, üç ayrı hastalığın için ilaç alıyorlar. Çocuk kardeşleri de MPS. 17 yaşındaki Betül ve 4 yaşındaki Abdusselam Karadağ’ın, kullanması gereken ilaç SGK’nın yurt dışı ödenecekler listesinde yer almadığı için tımar edilemiyor.

28 pazarlık Zeynep ile 10 pazarlık Zeynep Karadağ, üç ayrı hastalığın için ilaç alıyorlar. Çocuk kardeşleri de MPS. 17 yaşındaki Betül ve 4 yaşındaki Abdusselam Karadağ’ın, kullanması gereken ilaç SGK’nın yurt dışı ödenecekler listesinde yer almadığı için tımar edilemiyor.

(Milliyet, 28.03.2015)

Tablo 5. Milliyet gazetesinde 2015 yılında yayımlanan Mukopolisakkaridoz (MPS) nadir hastalığına ilişkin haberlerde kullanılan fotoğraf sayısı

TARİH	FOTOĞRAF SAYISI
28 Şubat 2015	2
6 Mart 2015	2
20 Mart 2015	1
28 Mart 2015	2
30 Nisan 2015	1
4 Mayıs 2015	5
5 Mayıs 2015	1
18 Haziran 2015	2
TOPLAM	16

Milliyet gazetesinin MPS nadir hastalığına ilişkin yayınlandığı haberlerde, haber fotoğrafına yer verilip/verilmediği incelendiğinde; yayınlanan 8 haberin hepsinde fotoğraf kullanıldığı

görülmüştür. Bu fotoğrafların tümünün MPS hastası çocuklara ait fotoğraflar olduğu tespit edilmiştir. 8 haberde kullanılan tüm fotoğrafların sayısı 16'dır.

Gazete haberlerinde fotoğraf çok büyük önem taşımaktadır. Tıpkı yazı gibi gazeteciliğin temel üretim materyallerinden olan fotoğraf, haber metninin okur tarafından anlaşılmasını kolaylaştırır. Okur, fotoğrafla zenginleştirilen haberi daha kolay, daha hızlı anlamaktadır. Gazete haberlerinde kullanılan fotoğraflar, haberin en önemli kısımlarını ön plana çıkaracak ve yansıtacak şekilde seçilmektedir. Bu durumda okura verilmek istenen mesaj fotoğraflarla aktarılmakta ve okurun zihninde istenilen algı yaratılmaktadır.

Milliyet gazetesindeki MPS nadir hastalığına ilişkin haber fotoğrafları incelendiğinde, merhamet duygusu uyandırıcı fotoğrafların seçildiği görülmektedir. Öyle ki konunun odağında çocuk hastaların olması, bu nedenle tüm haberlerde MPS hastası çocukların fotoğraflarına yer verilmesi de başlı başına okuyucuda merhamet duygusu yaratacak bir faktördür. Ayrıca haberlerde, hastaların mutsuz ve keyifsiz hâllerinin yansıtıldığı, hastaların çektiği sıkıntıların sergilendiği fotoğraflara yer verildiği görülmektedir. Gazetenin kamuoyu ve politika yapıcılarını harekete geçirmek, tavır alınmasını sağlamak için bu fotoğrafları amaçlı bir şekilde seçtiği söylenebilir. Bu tespite dayanak olarak; ilaçların SGK'nın Yurt Dışı Ödenecekler Listesi'ne alındıktan sonra yapılan haberlerin fotoğrafları örnek gösterilebilir. Öyle ki 4 Mayıs 2015 tarihli "MPS hastası çocuklar kurtuluyor", 5 Mayıs 2015 tarihli "İlaçlar geliyor, Sait yürüyecek" ve son olarak 18 Haziran 2015 tarihli "Ekin artık yürüyecek" haberlerinde kullanılan fotoğrafların sonuca ulaşılmadan önce yapılan haber fotoğraflarından daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu haberlerde hastaların gülen, neşeli hallerinin yer aldığı fotoğraflar haber sayfasına taşınmıştır.

(Milliyet, 18.06.2015)

(Milliyet, 04.05.2015)

(Milliyet, 05.05.2015)

Çoğu zaman sağlık haberlerinde amaçlı olarak seçilen bu fotoğraflar, kimi kesimler tarafından tepki görüp etik mi etik değil mi tartışmalarına yol açsa da burada gazetenin ve gazetecinin asıl amacının ne olduğu ve konunun ciddiyetinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bazı durumlarda kişilerin çektiği sıkıntıları yansıtan fotoğrafların kullanılması, kamuoyunu harekete geçirmek noktasında etkili olmakta ve çözüme yönelik adımları hızlandırmaktadır.

Spinal Muskuler Atrofi (SMA) Haberleri ile İlgili Bulgular

Tablo 6. Milliyet gazetesinde yayımlanan (SMA) nadir hastalığına ilişkin haber sayısı ve haberlerin aylara göre dağılımı

AY/YIL	HABER SAYISI
--------	--------------

Ocak 2017	1
Mart 2017	1
Nisan 2017	3
Mayıs 2017	3
Haziran 2017	2
Temmuz 2017	1
Eylül 2017	3
Ekim 2017	1
Haziran 2018	1
Şubat 2019	3
Mart 2019	1
TOPLAM	20

Tablo 6'ya bakıldığında Milliyet gazetesinde 2017 yılında SMA nadir hastalığına ilişkin 15 haber, 2018 yılında 1 haber, 2019 yılı başından Mart 2019 sonuna kadar ise 4 haber; tüm bu süreçte toplam 20 haber yayınlandığı görülmektedir. SMA nadir hastalığına ilişkin ilk imzalı haber 14 Ocak 2017 tarihinde gazetenin "Haber" isimli 12. sayfasında "Bebeğim için ilacı getirin" adıyla haberleştirilerek duyurulmuştur. Bu haberi 6 Mart 2017 tarihli "Hamza bebek için zamana karşı yarış" adlı haber izlemiştir. Ardından 11 Nisan 2017 tarihinde "SMA hastaları ilaç bekliyor", 19 Nisan 2017 tarihinde "Selim bebeğin umudu ABD'den gelecek ilaçta", 30 Nisan 2017 tarihinde "Mezara değil parka götürmek istiyorum", 7 Mayıs 2017 tarihinde "Zeynep bebek ilacına kavuşacak", 23 Mayıs 2017 tarihinde "Eymen direnemedi", 29 Mayıs 2017 tarihinde "Çocuğum gözümün önünde eriyor", 19 Haziran 2017 tarihinde "SMA ilacımızı almadan gitmiyoruz", 26 Haziran 2017 tarihinde "Duru yaşamak için zamanla yarışıyor", 6 Temmuz 2017 tarihinde "Zeynepler artık ölmeyecek", 6 Eylül 2017 tarihinde "Elif'e yardım edemedik", 23 Eylül 2017 tarihinde "Minik Tunahan yardım bekliyor", 27 Eylül 2017 tarihinde "SMA hastası Duru'ya iyi haber", 3 Ekim 2017 tarihinde "Bu nasıl vicdan" başlıklı haberlerin gazetede yer aldığı görülmektedir. 17 Haziran 2018, 7 Şubat, 27 Şubat ve 14 Mart 2019 tarihlerinde yayınlanan haberlerle de SMA hastalığı gündeme taşınmıştır.

Burada şu noktanın altını çizmekte fayda vardır: SMA Tip-1 ilaçları Temmuz 2017, SMA Tip-2 ve 3 ilaçları ise Şubat 2019'da SGK'nın Yurt Dışı Ödenecekler Listesi'ne eklenmiştir. İlk SMA haberinin yayınlandığı Ocak ayından Temmuz ayına kadar geçen 6 aylık süreyi göz önünde bulundurduğumuzda, Ocak ve Şubat ayında 1'er, Nisan ve Mayıs ayında 3'er, Haziran ayında 2 ve Temmuz ayında ise 1 haberin yayınlandığı görülmektedir. Konunun istenilen sonuçlar alınana kadar her ay gündeme taşındığı ve her ay en az bir haber yapıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 7. Milliyet gazetesinde yayımlanan (SMA) nadir hastalığına ilişkin haberlerin özel ve rutin haber olarak dağılımı

	SAYI
Rutin Haber	8
Özel Haber	12

TOPLAM

20

Tablo 7'ye bakıldığında Milliyet gazetesinde yayımlanan (SMA) nadir hastalığına ilişkin 20 haberden 12'sinin gazete muhabirlerinin imzalı haberleri olduğu, 9'unun ise gazetenin abone olduğu haber ajansından alınan rutin haberler olduğu gözlemlenmektedir. MPS haberlerinde olduğu gibi SMA haberlerinde de gazete muhabirlerinin imzalı haberlerinin sayısı, ajanslardan alınan haberlerin sayısından daha fazladır. Bu durumda bir kez daha denilebilir ki, Milliyet gazetesi SMA hastalığına ilişkin haberlere önem vermekte ve konuyu sıkı bir şekilde takip etmektedir.

Tablo 8. Milliyet gazetesinde yayımlanan (SMA) nadir hastalığına ilişkin haberlerin hangi sayfalarda yer aldığı

	SAYI
Birinci sayfa	8
Diğer sayfalar	12
TOPLAM	20

Haberlerin gazetenin hangi sayfalarında yer aldığı incelendiğinde; 20 haberden 8'ine birinci sayfadan yer verildiği görülmüştür. Birinci sayfada yer alan 8 haberden birinin de manşetten duyurulduğu görülmektedir. 3 Ekim 2017 tarihli "Bu nasıl vicdan" başlıklı manşet haberinde SMA hastası Tunahan Şenyurt'un ilaç parasının toplanması için açılan sosyal medya hesabının çalınması haberleştirilmiştir. Habere konu olan SMA hastası Tunahan Şenyurt ile ilgili ilk haberi de "İlaç için 2 milyon liraya ihtiyacı var" başlığı Milliyet gazetesinin duyurduğu dikkat çekmektedir.

(Milliyet, 03.10.2017)

Gazetenin diğer sayfalarında yer alan haberler «haber», «hayatın içinden», «günün içinden», «görüş haber» sayfalarında haberleştirilmiştir.

Tablo 9. Milliyet gazetesinde yayımlanan (SMA) nadir hastalığına ilişkin haberlerde ön plana çıkan kelime öbekleri

TARİH

ÖNE ÇIKAN KAVRAMLAR

14 Ocak 2017	Kerem bebek, «Oğlum gözümüzün önünde ölüyor»
6 Mart 2017	Hamza bebek için zamana karşı yarış, gözleri önünde eriyor
11 Nisan 2017	SMA'nin pençesinde, çırpınış, can havli, ölüm fermanı, minik Emir
19 Nisan 2017	Selim bebek, umut, ölüm kalım mücadelesi, minik bebek, çaresiz
30 Nisan 2017	Zeynep bebek, «Mezara değil parka götürmek istiyorum çocuğumu»
7 Mayıs 2017	Çiftin imdadı, umut doğdu
23 Mayıs 2017	Eymen direnemedi, büyük üzüntü
29 Mayıs 2017	Gözyaşları sel oldu, çaresiz
19 Haziran 2017	-
26 Haziran 2017	Zamanla yarışıyor, ümitsizlik, korku, umut ışığı
6 Temmuz 2017	«Zeynepler artık ölmeyecek», kritik adım, hayati önem
6 Eylül 2017	Elif'e yardım edemedik, aman vermeyen hastalık, yardım eli uzatan yok
23 Eylül 2017	Tek umut, yardım bekliyor, yaşama karşı verdiği savaş, kör kuyuda, çaresiz
27 Eylül 2017	Büyük sevinç, iyi haber, en sonunda
3 Ekim 2017	Vicdansız, hırsız, hayatta kalması için
17 Haziran 2018	Can pazarı, tek umut, SMA pençesinde, zaman aleyhine işliyor, kalıcı çözüm gerek
27 Şubat 2019	Sesleri daha gür çıksın, nadiriz, içinizdeyiz
14 Mart 2019	Mutlu son, ilacına kavuştu, mücadele, tek dua, yeniden doğuş, Anka kuşu
6 Şubat 2019	-
7 Şubat 2019	-

Tablo 9'a bakıldığında, SMA nadir hastalığına ilişkin toplam 20 haberden 17'sinde merhamet duygusu uyandıran kelimeler yer almaktadır. SMA anahtar kelimesiyle taranan haberler içinde merhamet duygusu uyandıran kelime öbeklerini barındırmayan üç habere baktığımızda, bu haberlerin rutin haberler olduğu dikkat çekmedir. Haber metinlerinde habere konu olan bebeklerin ve ebeveynlerin mücadelesi ile çaresizliği yoğun bir şekilde aktarılmaktadır. SMA

nadir hastalığına yönelik yapılan haberlerde tıpkı MPS haberlerinde de olduğu gibi kamuoyunun dikkatini çekmek amacıyla, üzüntü ve acıma duygularını ön plana çıkartacak kelime öbeklerine yer verildiği görülmektedir. 2015 yılında yayınlanan MPS haberlerinden yaklaşık iki yıl sonra yayınlanmaya başlayan SMA haberlerinde de aynı yaklaşımın izlenmesi, gazetenin sağlık içerikli haberlerine ve habere konu olan bireylere yaklaşımını net bir biçimde ortaya koymaktadır. Sağlık haberlerinde süregelen bu yaklaşıma karşın, kamuoyunun dikkatini çekerek politika yapımcıları harekete geçirmeye yönelik bir tavır takınıldığının göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Haberlerde özellikle “zaman” vurgusunun yapıldığı; “Oğlum gözümün önünde eriyor”, “Hamza bebek için zamana karşı yarış”, “ölüm fermanı”, “zamanla yarışıyor”, “zaman aleyhine işliyor” gibi cümlelere yer verildiği görülmektedir. Buradan hareketle, SMA hastaları için zamanın daraldığı ve ilaçların bir an önce SGK’nın ödeme listesine alınması gerektiğinin vurgulandığı ve çözüme yönelik adım atılması için ilgililerin harekete geçirilmeye teşvik edildiği söylenebilir.

HAMZA BEBEK İÇİN ZAMANA KARŞI YARIŞ

Eşitle birlikte geçen yıl Suriye’den Türkiye’ye gelen Omar Uda’nın 30 Mayıs 2016’da, İmam’de Hamza Uda adında bir çocukla dünyaya geldi. Oğulunun sürekli hasta olmasından şüphelenen baba Omar Uda ile eşi Hiba Tavahş, kontrol için hastaneye götürdü. Teyze çocukları olan anne ve babadan DNA testi için kan örnekleri aldı. Bebeğin 6 bin ila 10 binde bir görülen Spinal Musküler Atrofi (SMA) hastalığı olduğu belirlendi.

Hızlı ilerliyor

Çocuklarının güden gözleri önünde erimesini seyreden anne ve baba, bir avukat aracılığıyla Ankara’da bulunan Birleşmiş Milletler Yüsek Komiserliği’nden randevu alınması talebinde bulundu. BM, aileye görüşme randevusu için 23 Haziran’a mülakat randevusu verdi. Baba Omar Uda, BM tarafından verilen randevu tarihinin çok geç olduğunu, oğlunun hastalığının çok hızlı ilerlediğini, tedavi olmadığında altı ayda yaşayabileceğini öne sürdü. Türkiye’de bu hastalığın tedavisinin 700 bin dolar olduğunu, ancak ABD ve Avrupa ülkelerinde ücretsiz uygulandığını belirten, randevu tarihinin daha erkene alınmasını istedi. ● DHA

Duru yaşamak için zamanla yarışıyor

14 aylık Duru bebek, ailesini tamıyamı taşıyıp ontarılabilecekti.

hamir’in Bornova il- SMA la başlıyorktu. Ama cesinde yaşayan Oz- gün Meriç (36) ve Özalp Meriç (39) çifti, kızları Duru Meriç 40 günlük olduğunda baba- için zamanla yarışıyor. Sağlık Bakanlığı’ndan sonuç alamayan aile, yardım hesabı açtırdı.

la başlıyorktu. Ama Amerikalı bir ilaç firması bu hastalar için bir umut ışığı yakdı” diye konuştu.

Hastalığın tamamen geçemediğini, ancak daha iyi bir seviyeye gelip diğer risklerin yük edilebileceğini söyleyen Özgün Meriç, “Artık bekleyecek vakitimiz yok. Ben bebeğimi kaybetmek istemiyorum. Her kapı yüzümüze kapandıktan sonra çare, vaktimiz sen izin alarak kuram için bir yardım hesabı açtım. İlaç getirmek için 2 milyon liralık parayı bütüncüme ver” ifadelerini kullandı. ● DHA

ZEYNEP BEBEK İLAÇ BEKLİYOR ‘Mezara değil parka götürmek istiyorum’

Zeynep’in yaşama tutunabilmesi için yurt dışından ilacı getirmesi gerekiyor.

Maria’nın Alagözir ilçesinde yaşayan 11 aylık Zeynep bebeği, SMA (Spinal Musküler Atrofi) teşhisi konuldu. Minik Zeynep’in ailesi, çocuklarının yaşama tutunabilmesi için yurt dışından getirmesi gereken ve fiyat yaklaşık 5 milyon lira (541 bin 500 dolar) olan ilacı italya’ya ulaştırma istiyor.

Doktorların minik Zeynep’in en fazla 2 yıl yaşayabileceğini söylediklerini anlatan anne Semağül Özden, “Hayatımsız” tanımlı bir yıl yarıttıktan getirmesi için çağrı yaptı. Anne Özden, “Biz istedik ki oğlumun tutunabilmesi, hasta bile olsaydı da yaşamaya devam, yaşamı istiyorum. İlacımı yurt dışından var. Doktor bize 2 sene yarım” dediğinde ne yapacağımızı bilmiyorduk. Çare bulmamızla, Sağlık

Bakamıza yalvarıyoruz. Biran önce ilacımız gelene, Çiğdem bizim çocuğumuzun zamanı yok” dedi. Anne Semağül Özden, diğer SMA hastaları çocukları için de ilaç çağrısı yapıyor. 2 ayda 200 bebeğin ilacı olduğunu, için hayati bir kaybedeceğini söyledi. Özden, “Babam sıra bize ne gelecek diye düşünüyorum. Korne her geçen gün gözümün önünde geliyor. Ben onu mezarına değil parka götürmek istiyorum” dedi.

Baba Yusuf Özden de Türkiye’de yaklaşık 2 bin 500 çocuğun bu hastalığa uğradığını belirtti. “Sağlık bakanı çocukları için değil bütün çocukları için ilaç gelene. Türkiye hepimiz bir ailediz, bu çocukları ilaç italya’ya karşılayalım. Devleti yarımsız bırakmıyoruz” dedi. ● DHA

(Milliyet, 06.03.2017)

(Milliyet, 26.06.2017)

(Milliyet, 30.04.2017)

Haberde geçen kelime öbeklerinin yanı sıra haber başlıkları da incelendiğinde;

14 Ocak 2017 tarihli haberde “Bebeğim için ilacı getirin”, 6 Mart 2017 tarihli haberde “Hamza bebek için zamana karşı yarış”, 11 Nisan 2017 tarihli haberde “SMA hastaları ilaç bekliyor”, 19 Nisan 2017 tarihli haberde “Selim bebeğin umudu ABD’den gelecek ilaçta”, 30 Nisan 2017 tarihli haberde “Mezara değil parka götürmek istiyorum”, 7 Mayıs 2017 tarihli haberde “Zeynep bebek ilacına kavuşacak”, 23 Mayıs 2017 tarihli haberde “Eymen direnemedi”, 29 Mayıs 2017 tarihli haberde “Çocuğum gözümün önünde eriyor”, 19 Haziran 2017 tarihli haberde “SMA ilacımızı almadan gitmiyoruz”, 26 Haziran 2017 tarihli haberde “Duru yaşamak için zamanla yarışıyor”, 6 Temmuz 2017 tarihli haberde “Zeynepler artık ölmeyecek”, 6 Eylül 2017 tarihli haberde “Elif’e yardım edemedik”, 23 Eylül 2017 tarihli haberde “Minik Tunahan yardım bekliyor”, 27 Eylül 2017 tarihli haberde “SMA hastası Duru’ya iyi haber”, 3 Ekim 2017 tarihli haberde “Bu nasıl vicdan”, 17 Haziran 2018 tarihli haberde “Evlatlarımızla can pazarındayız”, 6 Şubat 2019 tarihli haberde “41 ilacın arz sıkıntısı sona erecek”, 7 Şubat 2019 tarihli haberde “Meclis tek yürek”, 27 Şubat 2019 tarihli haberde “Nadir hastalıklar ağı kuruldu: bizi böyle kabul edin”, 14 Mart 2019 tarihli haberde “Tıp bayramı kutlu olsun ve şimdi mutlu son” başlıklarının yer aldığı görülmektedir. 12 haber başlığında SMA hastası çocuklara vurgu yapıldığı görülmektedir. Kalan 8 haberin başlıklarındaysa olaylara yönelik bir aktarımda bulunmaktadır.

(Milliyet, 19.06.2017)

(Milliyet, 23.05.2017)

Gazete haberinde, haber başlığı son derece önemlidir, çünkü okuyucunun haberle ilk teması haber başlığı ile gerçekleşmektedir. Eğer bir haber başlığı kısa, anlaşılır, merak uyandırıcı ve dikkat çekici olursa kişi haberin içeriğine yönelmekte ve haberi okumaktadır. Haberin sunumundaki ilk adım diyeceğimiz başlık, haberin aynı zamanda özeti niteliğindedir. Bu açıdan bakıldığında atılan başlıkların konunun takipçisi olanlar için anlaşılır, diğer taraftan dikkat çekici olduğu söylenebilir. Haber içeriğinde olduğu gibi başlıklarda da merhamet duygusu uyandırıcı kelimelere sıklıkla yer verilmiştir.

Tablo 10. Milliyet gazetesinde yayımlanan (SMA) nadir hastalığına ilişkin haberlerde kullanılan fotoğraf sayısı

AY/YIL	FOTOĞRAF SAYISI
14 Ocak 2017	2
6 Mart 2017	1
11 Nisan 2017	2
19 Nisan 2017	1
30 Nisan 2017	1
7 Mayıs 2017	1
23 Mayıs 2017	3
29 Mayıs 2017	1
19 Haziran 2017	2
26 Haziran 2017	1
6 Temmuz 2017	3
6 Eylül 2017	2
23 Eylül 2017	3
27 Eylül 2017	2

3 Ekim 2017	2
17 Haziran 2018	2
6 Şubat 2019	1
7 Şubat 2019	-
27 Şubat 2019	1
14 Mart 2019	4
TOPLAM	35

Tablo 10'a bakıldığında SMA hastalığına ilişkin yayınlanan 20 haberin 1'i hariç hepsinde fotoğraf kullanıldığı görülmüştür. Haberlerde kullanılan toplam fotoğraf sayısı 35'tir. En çok fotoğraf 14 Mart 2019 tarihli, Tıp Bayramına denk gelen günde yapılan haberde kullanılmıştır. "Tıp bayramı kutlu olsun ve şimdi mutlu son" başlıklı haberde SMA TİP 3 hastası iki kardeşten 16 yaşındaki Burak Şahin'in ablasının ardından ilacına kavuştuğu haberleştirilmiş ve ablasıyla birlikte Burak Şahin'in gülerken mutlu hallerinin yansıtıldığı bir fotoğrafa yer verilmiştir. MPS haber fotoğraflarında olduğu gibi SMA haberlerinin fotoğraflarında da sonuca ulaşılan kadar olaya konu kişilerin mutsuz, keyifsiz hâllerini yansıtan fotoğrafları kullanılmış, ilaçlar ödeme listesine alındıktan sonra kişilerin mutlu, gülen hâllerini aktaran fotoğraflarına yer verilmiştir.

TIP BAYRAMI TÜRKİYE'YE KUTLU OLSUN

VE ŞİMDİ MUTLU SON

SMA TİP 3 hastası iki kardeşten 16 yaşındaki Burak Şahin de ablasının ardından ilacına kavuştu

Yaşamları değişti

Arzu Uz Şahin, Spinal Musküler Atrofi (SMA) TİP 3'lü iki çocuk annesi. 16 yaşındaki oğlu Burak Can'a SMA teşhisi 20 aylıkken yürümeye başladuktan sonra kondu. Aslında o zamanlar kız Ayça da parmak ucunda yürüyordu. Sonunda Ayça'ya da teşhis yapıldı ve ona da 4,5 yaşındaki SMA tanısı kondu. Teşhisin ardından aile yaşamlarını onlara göre organize etti.

Mücadele başlattı

Hastaların tek umudu olan, ABD'de bulunan bir ilacı SGK kapsamına almıştı için mücadele başlatan anne Şahin, Cumhurbaşkanlığı Sağlık Bakanlığı geçiren kasein SMA TİP 2 ve SMA TİP 3 hastaları için de bireysel başvurularını isteme abircisini açıkladı.

SMA HASTASI BURAK DA İLACINA KAVUŞTU!
'ARTIK NEFES ALABİLİYORUM'

Ablası Ayça'dan sonra ilacına kavuşan 16 yaşındaki SMA hastası Burak, ilk doz ilacını aldı. İlacı alırken pençesinde enjektör tutan Anka Kusu tasarımını bir tişört giydi. Burak'ın annesi Arzu Uz Şahin, "Artık nefes alabiliyorum" dedi

ÇİĞDEM YILMAZ İstanbul
SMA TİP 3 hastası iki kardeşten 16 yaşındaki Burak Şahin de ablasının ardından ilacına kavuştu. Arzu Uz Şahin, 16 yaşındaki oğlu Burak Can'a SMA teşhisi 20 aylıkken yürümeye başladuktan sonra kondu. Aslında o zamanlar kız Ayça da parmak ucunda yürüyordu. Sonunda Ayça'ya da teşhis yapıldı ve ona da 4,5 yaşındaki SMA tanısı kondu. Teşhisin ardından aile yaşamlarını onlara göre organize etti.

(Milliyet, 14.03.2019)

SONUÇ

Haberlerde ele alınan konunun nadir hastalıklar olması ve toplumun çok az bir kısmını ilgilendiriyor olması göz önünde bulundurulduğunda, Milliyet gazetesinin konuyu sık periyotlarla gündemine taşıması ve konunun sıkı bir takipçisi olması kamu yararı ilkesini gözettiğini göstermektedir. Gazetecilik pratiğinde kamu yararı yalnızca toplumun genelini ilgilendiren bir sorunu gündeme taşımak değil, toplumdaki farklı kamuların, yani her türden azınlığın da sorunlarını ele almak, haklarını korumak noktasında anlam kazanmaktadır. Her şeyden önce toplumun çok az bir kısmını ilgilendiren nadir hastalıkların gazete haberleriyle gündeme taşınması toplumsal sorumlulukla hareket eden bir gazetecilik anlayışına ve kamu yararı ilkesine doğrudan örnek gösterilebilir.

Ayrıca haberler incelendiğinde gerek haber başlıklarında gerek haber metinlerinde doğrudan çözüm yollarına vurgu yapıldığı ve aktif tavır alındığı görülmüştür. Her ne kadar tarafsızlık ilkesi göz önünde bulundurulmaya çalışılsa da halkın yanında gazetecilik ilkesi doğrultusunda kamuoyunun dikkatini çeken haber fotoğrafları ve metinleri haberlerde yer almıştır. MPS haberlerinin tümünde, SMA haberlerinin ise neredeyse hepsinde fotoğraf kullanılmıştır. Bu da haberlerin daha etkili bir biçimde sunulmaya çalışıldığını göstermektedir. Öte yandan her iki konunun odağında da çocukların olması nedeniyle, haber metinlerinde çocukların hikayesi aktarılmış, haber fotoğraflarında da çocuk fotoğraflarına yer verilmiştir, bu sayede okuyucuda “merhamet duygusu” yaratılmak istenmiştir. Türk basınının sağlık haberciliğindeki bu tavır, özellikle söz konusu çocukların odakta olduğu haberler olduğunda değişmemektedir. Bu durum, her ne kadar tartışmaya açık da olsa, burada vurgulanması gereken nokta, yapılan haberlerin kamuoyunun duygularının harekete geçirilerek çözüme yönelik atılması beklenen adımların hızlandırılmasına bir katkısının olup olmadığıdır. Milliyet gazetesinin konuya yönelik bir hassasiyet sergilediğini ve istenilen sonuca ulaşıldıktan sonra da konunun takipçisi olduğu da vurgulamak gerekmektedir. Burada ayrıca gazetenin duyarlılığının ve mağduriyetlerin giderilmesi noktasındaki çabasının göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Tüm bunlar dikkate alındığında sağlık kamu politikalarının belirlenmesi ve uygulamasında gazetede yer alan sağlık haberlerinin çok önemli bir etkisi bulunduğunu söylemek mümkündür. Konunun sürekli gündemde tutulması ve sık sık bu hastalıklara ilişkin özel haberlerin yayınlanması neticesinde istenilen sonuca kısa sürede ulaşıldığı görülmüştür. Öyle ki Şubat 2015'ten itibaren yapılan MPS haberleri Sağlık Bakanlığı'ni harekete geçirmiş ve beş ay gibi kısa bir sürede hastalığa ilişkin ilaçlar SGK tarafından ödeme kapsamına alınmıştır. Benzer şekilde 2017 yılının başından itibaren yapılan SMA haberleri sayesinde SMA Tip-1 ilaçları Temmuz 2017, SMA Tip 2 ve 3 ilaçları ise Şubat 2019'da ödeme listesine eklenmiştir. Buradan hareketle “dördüncü güç” basının gündemine aldığı sağlık haberleriyle sağlık politikalarını düzenleyen kurum ve kuruluşları pozisyon almaya teşvik ettiği sonucuna varılmıştır.

Basının politika yapıcılar üzerindeki etkisine doğrudan örnek olan bu somut durum, basının kamuoyu oluşturma, denetleme ve eleştirme işlevlerini hâlen yerine getirdiğini; yani dördüncü güç özelliğini koruduğunu göstermektedir.

Günümüzde medya kuruluşlarının sermaye ve sahiplik yapısı odağa alınarak basına yöneltilen eleştirilerin fazlasıyla acımasız olduğunun altını çizmek gerekmektedir. Her ne kadar basın, güç sahiplerinin baskıları altında varlığını sürdürmeye çalışsa da kamu yararını gözeterek ilkeli bir duruş sergilemeye çalışan gazeteciler bulunmakta ve umut vaat eden haberler ortaya koyulmaktadır. Bu noktada şunu ifade etmek gerekir ki; gazetecilerin, meslek ilkelerine sahip çıkması ve her ne olursa olsun kamu yararı adına haber yaparak toplumsal sorumluluk bilinci ile hareket etmeleri gerekmektedir. Basının “dördüncü güç” tanımlanmasını hak etmesi ve etkin, etkili bir basının varlığının devamı için, mesleki ilke ve sorumluluklarının farkında, görev bilinci

ile hareket eden; tüm engelleme ve baskılara karşın kamuoyunun gözü, kulağı ve sesi olmak için çabalayan gazetecilere ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

ATABEK, N ve DAĞTAŞ, E. (1998). Kamuoyu ve iletişim. Eskişehir: Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayını.

Erdoğan, İ. (1999). "Dördüncü Gücün İlettiği: Amerikan Örneği", Editör: K. Alemdar, Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar. İstanbul: Afa.

GEZGİN, S. (2008). "Gazeteciliğin Türkiye'deki Serüveni", Editör: M. Işık, A. Erdem, Tüm Yönleriyle Medya ve İletişim. Konya: Eğitim Kitabevi.

GEZGİN, S. (2012). "Medyanın Toplumsal İşlevi ve Kamuoyu Oluşumu", İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, ss. 11-20.

İSPİRLİ, M. (2001). Medya Gerçeği ve Haberciler. Ankara: Akçağ Yayınları.

İnternet Kaynakları

BBC AKADEMİ, "Kamu Yararı", (20.11.2019),
<https://www.bbc.co.uk/academy/tr/articles/art20140408123758668>.

MPSLH DERNEĞİ, "MPS ile İlgili Hastalıklar Nelerdir", (10.11.2019),
<https://www.mpsturk.org/mps-ile-ilgili-hastaliklar-nelerdir/>

KARADUMAN, A. "Spinal Muskuler Atrofiller ve Rehabilitasyonu", (10.11.2019),
<https://www.kukas.info/tr/sma-hakk%C4%B1nda>